

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมนะ แต่เดิมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ในป่าองค์เดียว ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีปัญหาวัคคีย์อยู่ ๕ องค์นะอยู่ปัญหาอยู่ คุณเล่รักษากันอยู่ มันก็มีความรับผิดชอบ แต่เวลาปัญหาวัคคีย์ทิ้งไปนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา

นี่คนที่ประพฤติปฏิบัติต้องการความสงบ ต้องการความสงบ ต้องการความวิเวก ต้องการความไม่คลุกคลี ในพระกรรมฐาน พระป่า เขาจะเห็นลวดลายกันตรงนี้ .. ตรงที่คลุกคลีและไม่คลุกคลี.. สุมหัวกันทั้งวัน ! คู้กันทั้งวัน ! แล้วบอกว่า .. ภาวนาแล้ว เป็นพระอรหันต์ มันเป็นไปได้หรือ !

คนที่เขาภาวนาเขาจะต้องแยก.. เขาสงวนความสงบสงัดนัก นี่ก็เหมือนกัน ในโรงพยาบาลเห็นไหม โรงพยาบาลเป็นแหล่งที่เขาพยายามจะไม่ให้ติดเชืื่อนะ ในรอบห้องผ่าตัด เขาต้องรักษาความสะอาด ซ้ำเชื่อให้สะอาดบริสุทธิ์มหาศาลเลย แต่ในโรงพยาบาลนั้นนะ เป็นแหล่งเพาะเชื้อเลย เพราะเชื้อโรคมันเข้าไปอยู่ที่นั่น

นี่ก็เหมือนกัน เวลาไปวัดเห็นไหม วัดเป็นที่สงบสงัด วัดเป็นที่ประพฤติปฏิบัติ แต่คนเข้ามา มันก็มีเชื้อทั้งนั้นละ เชื้อกิเลสใจ ! เชื้อกิเลส ! ความพอใจของตัวเอง ความพอใจของตัวเอง อันนี้เป็นเรื่องของโลกๆ นะ

เวลามานะ อย่างน้อยเขาต้องฆ่าเชื้อมาก่อน แม้แต่เครื่องมือผ่าตัดเขายังฆ่าเชื้อมาก่อน เพราะจะได้ไม่ติดเชื้อ แต่เชื่อในหัวใจของเราละ เต็มหัวใจเลย ! แล้วบอกว่าจะประพฤติปฏิบัติ บอกว่านี่คือธรรมะ ! ธรรมะ ! คุณสิ เด็กๆ มีความรู้อันหนึ่งนะ ความเห็นของเขา อันหนึ่ง เขาสะอาดบริสุทธิ์ของเขา มันเป็นความเห็นของเด็ก แต่ความเห็นของเด็กนี้ มันเผชิญกับโลกไปไม่ได้หรอก

เราเป็นผู้ใหญ่ เวลาเราทำหน้าที่การงานอะไรก็แล้วแต่ บอกไว้เพียงสา การไว้
เพียงสาในทางโลก ไว้เพียงสาในทางวิชาการ ไว้เพียงสาในความประพฤติ การไว้เพียงสา
มันก็มีแตกแขนงไปมากมาย ไว้เพียงสาทางไหน... จลาคมหาศาลเลยนะ จลาคมหาศาล
ทางโลก.. แต่ไว้เพียงสาทางธรรม !! ไว้เพียงสามาก !

ในคตินิยม “ปัญญาท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” มีความรู้ท่วมหัวนะ มีแต่ทิฐิมานะ
มีแต่ความเห็นผิดใจ แล้วความเห็นผิดมีแต่ความดั่งเสงสัย ยิ่งศึกษามาก ยิ่งสงสัยมากนะ
เพราะเราศึกษามาก เราเทียบเคียงมาก แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันเป็นปัจจัย
ตั้ง..

มันเป็นปัจจัยตั้ง คือ มันสัมผัสเอง มันรู้เอง ขนาดที่สัมผัส เราก็สัมผัสด้วยความ
ดั่งเสงสัย นี่สัมผัสความจริง แต่ดั่งเสงสัยนะ คูสิ สิ่งที่เป็นสินค้าทางโลก ของที่เป็น
ของจริง คุณมันไม่สวยงามเหมือนของเลียนแบบเลย ของเลียนแบบดูรูปลักษณะภายนอกน่า
ใช้สอยมาก ดูว่ามันดีมาก แต่คุณภาพมันใช้ไม่ได้เรื่องเลย ใช้ไม่ได้เลย เพราะมันไม่ใช่
ความจริง

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาศึกษามานี้ มันความจำทั้งนั้นละ ความจำไม่ใช่ความจริง !
ความจำนะ จำมาเห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า.. หลวงตาท่านพูดบ่อย
“ปริยัติ ปฏิบัติ” ปริยัตินั้นต้องไปคู่กันกับการปฏิบัติ ปริยัตินั้นต้องไปคู่กันนะ.. การศึกษา
มันต้องไปคู่กันกับการปฏิบัติ

แต่การศึกษาแล้วนี่ ! เวลาปฏิบัติไป การศึกษานั้นละมันจะสร้างภาพ การศึกษา
นั้นละ.. ปริยัตินั้นต้องขาดใจ ทีนี้มันไม่ขาดกัน เวลาเราปฏิบัติระหว่างปริยัติกับปฏิบัติมัน
ไม่ขาดกัน เวลาปฏิบัติก็จะเอาปริยัติมาเทียบเคียง นี่มันขาดกันใหม่.. ?

พอมันไม่ขาดกัน มันก็กำกึ่ง กึ่งๆ ไปอย่างนั้น เวลาปฏิบัติกึ่งๆ ตลอด กึ่งธรรม กึ่ง
โลก กึ่งโลก กึ่งธรรมอยู่อย่างนั้น ทำไม่ถึงโลกละ ดูโลกกับธรรม..

โลก.. เรื่องของโลก เรื่องของวิญญูะ เรื่องของเวรของกรรมเป็นเรื่องของโลก เรื่อง
ของจริตนิตยเป็นเรื่องของโลกทั้งนั้นละ ถ้าเรื่องของธรรมละ ถ้าเรื่องของธรรมไม่ใช่
โลกเพราะอะไร เวลาเป็นโลก คูสิ จริตนิตยของคนไม่เหมือนกัน ความชอบของคนไม่

เหมือนกัน เราอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ก็ไม่เหมือนกัน สภาวะแวดล้อมก็ไม่เหมือนกัน นี่
เรื่องของโลก !

โลกนี้สามารถทำให้จริตนิสัยของคนแตกต่างกันไป โลกนี้ ! ความคุ้นเคย
สิ่งแวดล้อม ทำให้นิสัยคนเป็นอย่างนั้นไป นี่เรื่องของโลก !

เรื่องของธรรมละ.. เรื่องของธรรมมีหนึ่งเดียว จะอยู่ในภาวะแวดล้อมใดก็แล้วแต่
จะไปอยู่สิ่งใดก็แล้วแต่ จะเป็นจริตนิสัยใดก็แล้วแต่

มันต้องเข้าไปสู่ศีล.. สมาธิ.. ปัญญา.. มีหนึ่งเดียว !!

ธรรมไม่แตกต่างหลากหลายเหมือนโลก โลกนี้แตกต่างหลากหลายนะ แตกต่าง
หลากหลายไป เพราะเป็นเรื่องของเวรของกรรม เรื่องของจริตนิสัยแตกต่างกันไป

แต่เรื่องของธรรม ถ้าไม่เข้ามาสู่จุดนี้ ฆ่ากิเลสไม่ได้ ! ถ้าไม่เข้ามาสู่จุดของศีล
สมาธิ ปัญญา ของมรรคญาณ ของอริยสัจ ของสัจจะความจริง เป็นไปไม่ได้ !

แล้วถ้าคนเข้าสู่สัจธรรม ..ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค.. ทุกข์ !ทุกข์ !ทุกข์ ! บ่นว่า
ทุกข์ เรามันทุกข์โลกๆ ทุกข์ประสาโลกๆ ทุกข์ในวิญญูะไร ทุกข์แล้วก็สุข สุขแล้วก็ทุกข์
ทุกข์แล้วก็พอใจ พอใจแล้วก็ทุกข์ นี่มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

แต่เวลาเราเข้าไปสู่สัจจะความจริงนะ ทุกข์อันนี้มันคงที่ ชาตปิ ทุกขา เห็นไหม
ชาตปิเป็นความทุกข์อย่างยิ่ง ขราปิ ทุกขา มันเกิดชาติ เกิดขรา เกิดมรณะ เกิดต่างๆ อันนี้
เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง ความทุกข์เพราะเหตุใด.. ความทุกข์เพราะมันมีความรู้สึก ความ
ทุกข์เพราะมันมีสภาวะกรรม สภาวะธรรม สภาวะความรู้สึกต่างๆ มันรับรู้ได้

สภาวะของวัตถุเห็นไหม คูสิ แก้วแหวนเงินทอง วัตถุนี้มันไม่มีความทุกข์หรือ
นี่ คูสิ บ้านเรือนต่างๆ ตึกรามบ้านช่องมันทุกข์ไหม .. มันไม่เคยทุกข์เลย มันเป็นวัตถุ มัน
ไม่มีชีวิต นี่ไง มันถึงไม่ทุกข์ไร แต่เราทุกข์ เราไม่พอใจสิ่งต่างๆ เราถึงทุกข์ไร ทุกข์มันอยู่ที่
ไหน.. ทุกข์มันอยู่ที่ไหน.. ทุกข์เห็นไหม เข้าโรงพยาบาลเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่ที่ไหน ก็
รักษาร่างกายกัน

เขาบอกว่า เวลาปฏิบัติไป มันก็ขบวนการพัฒนาของมัน จิตมันก็พัฒนาการของมัน อย่างนั้นจิตแพทย์มันดีกว่าอีก จิตแพทย์มันก็พัฒนาของมัน จากคนเสียสติมันพัฒนาขึ้นให้มีสติขึ้นมาเหมือนเดิม.. คนที่ขาดสติ คนที่ใบ้บ้า คนที่ไม่มีปัญญา เขาพัฒนาขึ้นมาจนเป็นปกติ นั่นไง เขาก็ทำได้ แต่มันก็เรื่อง โลกเห็นใหม่ นี่เรื่องโลก ไม่ใช่เรื่องธรรม !

ถ้าเรื่องธรรม ต้องเข้ามาสู่ต้นเหตุ “ต้นเหตุ” คือ ตัวทวารวระ ตัวภพ ตัวปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตนะ ถ้าเราแก้ตรงนี้ได้ มันยังเกิดอีก.. เราไปแก้ที่ปลายเหตุ เราไปแก้ที่สภาวะแวดล้อม ต้นเหตุไม่ได้แก้ !

ถ้าต้นเหตุไม่ได้แก้ไปไหนไม่รอดหรอก ! เพราะตัวต้นเหตุมันละ เป็นตัวพาไปเกิด.. ตัวต้นเหตุ ตัวทวารวระนี่ ตัวความรู้สึกละ ตัวความรู้สึกละ ไม่ใช่ความคิด ตัวความคิด ตัวจินตนาการ ตัวต่างๆ มาจากข้างนอกเห็นใหม่

นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นชาวพุทธกันนี้ นี่ศาสนาเสื่อม ! ศาสนาเสื่อม ! แต่ตัวศาสนาไม่เสื่อม ใครก็บอกว่าศาสนานี้ไม่เสื่อม อริยสัจไม่เสื่อม แต่ความรู้สึกของคนมันเสื่อม มั่งง่าย .. ! อยากได้ ! อยากให้มันเป็นไป ! เสื่อมตรงนี้ไง.. เขาปฏิบัติกันเพื่อความจริง

นี่ตะครุบแต่เงาว่า สิ่งนี้เป็นธรรม ! เป็นธรรม ! ทำอะไร ทำเป็นโลกๆ ไร ทำด้วยความรู้สึกไร ทำบนความพอใจของตัวเอง แล้วก็บอกว่า “เมื่อก่อนมันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย เดี่ยวนี้มันดีไปหมดเลย” ไม่ต้องทำมันก็ดี..

คนเราทุกชั้นนะ คนนี้ทุกชั้นสุดท้ายจะทน ได้ เขาจะทำร้ายตัวเอง แล้วจับเขามัดไว้สิ กาลเวลานะ เดี่ยวมันหายเองละ พอมันคิดได้นะ.. ปล่อยเถอะ.. คิดได้แล้ว ไม่ทำอะไรแล้ว นี่ไง มันก็พัฒนาตัวมันเอง ! ไม่ต้องมีใครสอนหรอก ! มันเป็นธรรมชาติของมันเองอยู่แล้ว

แต่อริยสัจสี่ ต้องสอน ..สมาธิก็ต้องสอน.. แม้แต่เราเข้าสมาธิยังว่า “นี่เป็นอะไรครับ.. นี่เป็นอะไรครับ..” เข้าสมาธิยังไม่มีรู้ว่าเป็นสมาธิเลย เพราะมันไม่เคยรู้ ไม่เคยเห็นมันเป็นความมหัศจรรย์ไร มันเป็นความที่เราไม่เคยสัมผัสเลย โลกนี้ไม่มี

สินค้าทางโลก เขาซื้อขายกันได้นะ ดูทางโลกเขาสี เจ็บไข้ได้ป่วย เขายังช่วยเหลือ
เจือจานกันนะ แต่ในการประพฤติปฏิบัติ เวลาเกิดกิเลสขึ้นมา ทุกข์ขึ้นมาในหัวใจนี้ ไม่มี
ใครช่วยเหลือใครได้เลย ได้แต่ปลอบประโลมกันอยู่ข้างนอก มันเป็นเรื่องจริงไม่ได้
เพราะอะไร.. ไม่เข้าถึงต้นเหตุ

เราจะเข้าถึงต้นเหตุ เราต้องฟังธรรม การที่มาวัดมาวานี้มาฟังธรรม.. ฟังธรรมเพื่อ
อะไร ฟังธรรมเพื่อให้มีสามัญสำนึกเท่านั้นเอง เวลาฟังธรรมขึ้นมา ฟังธรรมแล้วมัน
สะท้อนใจ เวลาฟังสะท้อนใจ คุณ คนเรามีความคิด มีจิตนิสัย มันเป็นนโยบายที่มัน
บริหารจัดการชีวิตของเราทั้งหมดเลย

แล้วเราฟังธรรม! ฟังธรรม ! นี่มันไปเปลี่ยนอันนี้ ถ้าเราฟังธรรมขึ้นมาแล้วมัน
สะกิดใจ มันไปเปลี่ยนความรู้สึก ความนึกคิด มันเปลี่ยนโปรแกรมในความรู้สึกนึกคิด
ในชีวิตของเรานี้ มันเปลี่ยนจากคนหนึ่งเป็นอีกคนหนึ่งเลย สิ่งที่เราเคยยึดถือยึดทำ เคยอยู่
กับความจำเจอย่างนี้

แต่พอเรามีสติปัญญาขึ้นมา ทำไมชีวิตเป็นอย่างนี้ ทำไมต้องมาอยู่ตรงนี้ ทำไม
เราเปลี่ยนแปลงชีวิตเราไม่ได้หรือ ทำไมเราไม่เปลี่ยนแปลงของเรา ทำไมเราไม่มี
สติปัญญาควบคุมตัวเราเองได้ นี่ไง ฟังธรรม ! ฟังธรรม ! ฟังธรรมเพื่อให้มีความสำนึก
สำนึกให้เราเข้าใจว่า สิ่งที่เรามีค่าที่สุด คือความรู้สึก !.. คือหัวใจของเรา !

สภาวะร่างกายนี้ต้องตายแน่นอน คนเกิดมาทุกคนตายหมด เกิดเท่าไร ตาย
เท่านั้น! แต่ตายแล้วก็เกิดอีก ไม่มีต้น ไม่มีปลาย จะปฏิเสธ จะไม่ยอมรับรู้เรื่องต่างๆ อันนี้
มันเป็นความรู้สึก ความนึกคิด สัจจะความจริงเป็นอีกอย่างหนึ่ง สัจจะความจริง คือ
สัจจะความจริง

ในเมื่อมีเหตุ มีปัจจัย มันต้องเป็นไปตามธรรมชาติของมันอย่างนั้น ใครจะปฏิเสธ
หรือไม่ปฏิเสธมันก็เป็นอย่างนั้น ฉะนั้น พอเราฟังธรรม.. ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา เราได้สติหรือมีสามัญสำนึก เรารู้สึกตัวของเรา ถ้ารู้สึกตัวของ
เรา แล้วสิ่งที่เราแสวงหาอยู่นี้.. แสวงหาเพื่ออะไร แสวงหาเพื่อความดำรงชีวิต แล้ว
สิ่งที่มีคุณค่ากว่านี้ล่ะ

สิ่งที่มีคุณค่ากว่านี้คือ ความรู้สึก คุณิ ดูอย่างเช่นต้นไม้ เห็นไหม ต้นไม้มันมีชีวิต มันมีความรับรู้รู้สึกของมัน เวลาเราเข้าไปทำร้ายมัน ตัดต้นมัน มันก็มีความรับรู้ของมัน เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน พอมีคุณธรรมขึ้นมา ทำเรื่องโลกๆ โลกคือความรู้สึกนึกคิด

โลก คือความรู้สึกนึกคิด เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ มีธาตุ ๔ และ ชั้น ๕ พอเรา ฟังธรรมขึ้นมาเรามีสามัญสำนึกขึ้นมา เราจะเข้าสู่จิตจิต เข้าสู่สิ่งที่เกิดก่อนสามัญสำนึก ก่อนเกิดเป็นความรู้สึกความนึกคิด แล้วก่อนความรู้สึกนึกคิดมันคืออะไร ตัวพลังงานตัว จิตนี้ ก่อนที่จะคิดนี้ ก่อนคิด ก่อนรู้ ก่อนที่มันจะออกมาเป็นความรู้สึกของเรา มันอยู่ที่ ไหน เห็นไหม

มันอยู่ในหัวใจของเราไหม มันเป็นภวาสวะ มันเป็นตัวภพ มันเป็นตัวจิตใจ แต่ ความรู้สึกนึกคิดมันเกิดจากจิต เกิดจากจิต !

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเข้ามาที่นี่ เวลาฟังธรรมให้มีสามัญสำนึก สามัญสำนึกถึงชีวิตเรา ชีวิตของเรา ถ้าเราทำบุญกุศลของเราอยู่อย่างนี้ เราทำคุณงาม ความดีของเราอยู่อย่างนี้ มันก็เวียนตายเวียนเกิดอยู่อย่างนี้

ความดีผลของมันก็คือความดี ความชั่วผลของมันก็คือความชั่ว มันคือแรงขับ คือ เหตุปัจจัย เหตุปัจจัยขับเคลื่อนนี้ให้เวียนตายเวียนเกิดต่อไป !

แต่เพราะเรามีสามัญสำนึก ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ใหม่ เราจะทำความดีขึ้นมา ต้องอาศัยความดี สรรพสิ่งทั้งหลายต้องมีเหตุมีผล ต้องมีที่มาที่ ไป เราต้องมีสติปัญญา ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมาก็มีสามัญสำนึกขึ้นมาระลึกรู้สึกตัวเรา รู้สึกตัวเราเห็นไหม แล้วเราตั้งสติของตัวเอง เราระลึกถึงตัวเรา

ระลึกตัวเรา.. ระลึกในขั้นของอะไร ในขั้นของเด็กๆ ในขั้นของความคิด ในขั้น ของความรู้สึก แต่มันไม่เข้าถึงจิตจิต มันไม่เข้าถึงตัวต้นเหตุ ถ้าเข้าถึงต้นเหตุ เราถึงต้อง ตั้งสติเห็นไหม เราถึงต้องภาวนากัน ต้องกำหนดพุทโธกัน เพื่อหาความจริงกัน

แล้วถ้าจิตมันสงบเข้ามาเห็นไหม เข้าถึงตัวตนของมัน เข้าถึงตัวจิตของมัน นี่ไง สติ สมาธิ ปัญญา มันเกิดจากสมาธิขึ้นมา เดียวนี้มันเป็นสามัญสำนึกในการรับรู้ มันเป็นเรื่องโลกๆ ใด ปฏิบัติแบบโลกๆ ความรู้สึกแบบโลกๆ แล้วบอกว่ามันดีขึ้นมา

คนเรานะ.. จักระบบความคิด คุณติ คนที่มีการศึกษา ที่เขามีความรับรู้อยู่นี้ เขาเห็น
สิ่งใด เขาไม่ตื่นเต้นไปกับสิ่งนั้น เพราะเขารับรู้ไว้ แต่คนที่ไม่มีการศึกษานะ เราไม่รู้เหตุ
รู้ผลใช้ใหม่ ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นมา เราจะตกใจมาก เราจะตื่นเต้นมาก

นี่ก็เหมือนกัน พอเรามาศึกษาธรรมะนี้ เราก็อธิษฐานรู้เหตุรู้ผล อ้อ...จิตเป็นอย่างนั้น
ความคิดเป็นอย่างนั้น มันก็จักระบบความคิดเท่านั้นนะ แล้วบอกว่า “โอ้โฮ ดีขึ้นมากเลย”
... ดีขึ้นดี ของจัดให้เป็นระเบียบทำไมจะไม่ดีล่ะ

ของกองไว้เห็นใหม่ คุณติ สิ้นค้ำกองนะ เขาไม่เอาหรอก สิ้นค้ำห้ำเขาอยากได้
สิ้นค้ำกองรวมกันไว้ล่ะ ทุกคนว่า “โอ๊ย.. ไม่มีค่า ไม่มีค่า..”

ความจริงรู้สักว่า จิตของเราที่มันคิดอยู่ ก็เหมือนกับสิ้นค้ำที่มันกองไว้ในหัวใจ
ไม่มีค่าเลย พอจัดระเบียบขึ้นมาโดยธรรมะนะ โอ้โฮย .. สุขยอดเลย โลกๆ ! ไม่มีสิ่งใด
เลย.. ไม่มีสิ่งใดเป็นสังขารเลย

.. เป็นสังขารนี้มันรับรู้ลึกกว่านั้น ตั้งแต่รู้จิต ..

นี่ทำไมถึงบอกว่า เวลาปฏิบัติธรรมมันถึงยาก คำว่ายากเห็นใหม่ คุณติ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว “จะสอนใครได้หนอ.. จะสอนใครได้หนอ
..” แต่สอนมาก็ยังมีพระอรหันต์เต็มโลก เต็มสงสารนะ แต่เราปฏิบัติกัน เราต้องเข้าสู่
ความจริง

เราเกิดมาเป็นชาวพุทธนะ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาของเรานี้มัน
ต้องถ่มถ่มกรอง มันต้องดูว่าสิ่งใดควรและสิ่งใดไม่ควร สมบัติทางโลกก็เป็นสมบัติทาง
โลก

นี่เราเกิดมาเห็นใหม่ พระก็มาจากมนุษย์ พระก็มาจากคน พอบวชขึ้นมาแล้วก็มี
ศีล ๒๒๗ นี่ศีลธรรมเป็นสมบัติของพระ แล้วเรามีปัญญาขึ้นมา เราก็ต้องไตร่ตรองของ
เรา ว่าอะไรเป็นจริงและไม่เป็นจริง

“กาลามสูตร” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว เป็นจริงแล้วเรา
พิสูจน์ของเราเอง แต่นี่เขาบอกว่า “เขาเป็นอยู่แล้ว” .. มันเป็นอยู่แล้ว ! แต่มันเป็นของ

โลกๆ ใง มันเป็นแบบสามัญสำนึก เป็นของมนุษย์ มนุษย์คิดได้แค่นี้เอง ฆราวาส ! เขาเป็นมนุษย์ เขาไม่ใช่พระ เขาไม่ใช่นักปฏิบัติ

ทางวิชาการเขาคูยกันโดยนักวิชาการนะ นักกฎหมายเขาก็คูยกัน เขียนกฎหมายเขาต้องคูยกันรู้เรื่องนะ ไอ้คนจบใหม่มันก็จำตำรากันมาท่องปากเปี้ยกปากแฉะ แต่เขียนกฎหมายเขามองออกหมด ! ว่ามันจะดำเนินไปอย่างไร มันจะจบกระบวนการของมันอย่างไร

แต่เวลากฎหมายไม่ถามเขียนกฎหมายนะ ไปถามสามัญสำนึกของประชาชน เขาจะรู้อะไร ประชาชนเขาก็รู้ว่ากฎหมายต้องยอมรับกันทุกคนแหละ แต่เขาจะเข้าใจด้วยความลึกซึ้งอย่างนั้นไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาเขาไปคูยกัน สามัญสำนึก คนปฏิบัติก็ดีขึ้นมาหมดแหละ เอาตรงนั้นเป็นต้นเหตุหรือ เอาอันนั้นเป็นข้อมูลชี้ความเป็นจริงใช่ไหม ทำไมไม่เอาผู้รู้จริงล่ะ ทำไมไม่เอาสังฆกรรมล่ะ สังฆกรรมนี้มันแสดงออกได้หมดล่ะ สิ่งที่สังฆกรรมมันแสดงออก มันเป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นปัจจัยตั้งนะ

นี่พูดถึงธรรมะ ฟังธรรม ! ฟังธรรม ! เห็นไหม ฟังธรรมเพื่อให้ระลึกถึงตัวสามัญสำนึกของเรา ให้ตัวตนของเราขึ้นมา พวกเราจะภูมิใจว่าพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีมรรค มีผล พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา พุทธศาสนาเป็นศาสนาวิทยาศาสตร์ เห็นไหม กาลเวลาทั้งหลายพิสูจน์ได้ ศาสนาอื่นถึงเวลากาลเวลาวิทยาศาสตร์ขึ้นมา ตอบโลกเขาไม่ได้ แต่พุทธศาสนานี้ตอบโลกได้ แล้วเวลาเป็นความจริงขึ้นมามันเป็นความจริง

แต่ถ้าเป็นความจำขึ้นมา แล้วเป็นความฉ้อฉลขึ้นมา มันก็ยิ่งไปไกลเลย ไปไกลเพราะอะไร เพราะมันอ้างอดีตอนาคต แล้วใครจะเอาเวลาอะไรพิสูจน์ล่ะ มันพิสูจน์เรื่องนามธรรมนะ แต่ถ้าคนเป็นกับคนเป็น มันพิสูจน์ได้หมดล่ะ

เพราะ ! เพราะถ้ามันไม่เป็นความจริงนะ มันขัดแย้งกันในตัวมันเอง.. มันขัดแย้งกัน เวลาพูดไปแล้วนะ วิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้นะ โลกนี้ก็ร้อยล้านปีก็พิสูจน์ได้เห็นไหม

พอสขิล เรื่องทรัพย์สินคุณ คุณเขาพิสูจน์ได้ทั้งนั้นนะ อายุกาลเวลาเขาพิสูจน์ได้ ถ้าพิสูจน์ได้ เรื่องแร่ธาตุนี่พิสูจน์ได้หมดละ

ถ้าพิสูจน์ได้กับการกระทำ เห็นไหม คุณ การกระทำ กักับการรู้ จิต นามธรรม มันจะเข้ากันได้ ถ้าเป็นความจริงคือความจริง ครูบาอาจารย์เราท่านรู้อะไรเป็นความจริงนะ ท่านจะพูดเป็นวงใน ท่านจะพูดอะไรพูดให้มั่นใจ

เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูดเรื่องภพเรื่องชาติ ท่านจะพูดให้พวกเรามั่นใจว่ามันเป็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วถ้าเราพิสูจน์ไปถึงที่นั่นนะ เราจะกราบท่านด้วยหัวใจ หลวงตาท่านพูดประจำกับพระนะ “ กระบวนการของการพัฒนา กระบวนการของจิต มันต้องเป็นอย่างนั้นๆ ขั้นตอนของมัน แล้วถ้าใครปฏิบัติไปแล้วนะ ถ้าใครปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว ถึงกระบวนการนั้น จะมากราบศพผม ” ท่านพูดเอง ! หลวงปู่มั่นก็เหมือนกัน !

จะมากราบศพ หมายถึงว่า มันซาบซึ่งใจ มันซาบซึ่งบุญ ซาบซึ่งคุณ ฉะนั้นเวลาครูบาอาจารย์เราเวลากกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม

พวกเราบอกว่า.. “กราบทองเหลือง”

วิทยาศาสตร์บอกว่า.. “กราบทองเหลือง... กราบทองเหลือง.. กราบทำไม ?”

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านกราบด้วยความซาบซึ่ง กราบด้วยหัวใจ กราบด้วยบุญคุณ ! บุญคุณที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้มา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้มา ๒,๐๐๐ กว่าปี แล้วเราเข้าไปเห็นสิ่งนั้น มัน...หนีไม่พ้น มันหนีไม่พ้น

.. ว่าสิ่งนั้นเหมือนมรดกตกทอด ถ้าไม่มีคนรับหนทางไว้ ไม่มีคนเปิดช่องทางไว้ เราจะมาได้ยังไง พอมาได้มันซึ่งคุณมาก นี่การกตัญญูกตเวที มันซาบซึ่ง แก้วสารพัดนึก “พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้เป็นแก้วสารพัดนึกของเรา”

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำของเรา เราต้องมีสติปัญญาของเรา เราเห็นคุณค่าของเรา มนุษย์เหมือนกัน พิสูจน์ตรวจสอบกันด้วยหัวใจ พิสูจน์ตรวจสอบกันด้วยการประพฤติปฏิบัติ แล้วจะเป็นคุณประโยชน์กับเรา

นี่พุทธศาสนา ศาสนาแห่งเหตุและผล ไม่ใช่ศาสนาแห่งกระแส ศาสนาแห่ง
เหตุผล เราประพฤติปฏิบัติของเราเพื่อประโยชน์กับเรา จะเป็นความจริงของเรา เอวัง